

Aanpassing waterbergings- gebied Binnen Aa (benedenloop Westerwoldse Aa)

**Advies over de reikwijdte en het detailniveau
van het milieueffectrapport**

28 januari 2008 / rapportnummer 1996-28

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Gedeputeerde Staten van Groningen hebben in 2005 een uitwerking van het Provinciaal Omgevingsplan (POP) vastgesteld, waarin locaties voor (nood)waterberging zijn aangewezen in het beheersgebied van het waterschap Hunze en Aa's.¹ Een van de aangewezen locaties voor waterberging was het gebied Binnen-Aa, gelegen langs de benedenloop van de Westerwoldse Aa. Omdat een deel van de benodigde grond niet op korte termijn vrijwillig kan worden verworven is de provincie Groningen van plan daarvoor een vervangend waterbergingsgebied aan te wijzen. Voor deze aanwijzing wordt een partiële herziening van het POP opgesteld. Ten behoeve van besluitvorming over deze herziening wordt de plan-m.e.r.-procedure gevolgd.² Provinciale Staten van Groningen zijn het bevoegd gezag in deze procedure.

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als het MER niet voldoende informatie biedt over onderstaande punten:

- Een beschrijving van de status en begrenzing van de (nood)bergingsgebieden en de betekenis daarvan voor het bergen van piekafvoeren.
- De betekenis van de geselecteerde gebieden als stapstenen in de robuuste verbindingzone, beschrijving van de relevante natuurdoelen en mogelijke synergie door de combinatie met waterberging.
- Een beschrijving van de cultuurhistorische ontwikkeling van het gebied en de wijze waarop bij de ontwikkeling van alternatieven wordt aangesloten bij de cultuurhistorische elementen, door behoud en reconstructie.
- Een goede en publieksvriendelijke samenvatting, voorzien van overzichtelijk en 'leesbaar' kaartmateriaal, om het MER toegankelijk te maken voor besluitvormers en insprekers.

2. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

2.1 Probleem- en doelstelling

In de Strategische Milieubeoordeling (SMB)³ zijn de aanleiding en doelstelling van het aanwijzen van locaties voor (nood)waterberging⁴ beschreven. Daarin is ook het selectieproces van maatregelen en locaties opgenomen. Geef in het MER een beknopte samenvatting van dit proces, waaruit de onderbouwing

---

¹ Voor de besluitvorming over deze POP-uitwerking is de procedure van de Strategische Milieubeoordeling (SMB) – tegenwoordig plan-m.e.r. – gevolgd. De Commissie heeft niet geadviseerd over deze procedure.

² De aanwijzing van waterbergingsgebieden is niet m.e.r.-plichtig op grond van het Besluit m.e.r. Mogelijk is de aanwijzing wel m.e.r.-plichtig als gevolg van de rechtstreekse werking van de Europese Richtlijn voor de m.e.r. (nr. 97/11/EG), waarin “werken ter beperking van overstromingen” als m.e.r.-plichtig worden aangemerkt. De provincie Groningen heeft op grond hiervan besloten de plan-m.e.r.-procedure te volgen. Zie bijlage 1 voor meer informatie over het project en de procedure.

³ Milieurapport Strategische Milieubeoordeling “De aanwijzing van waterbergingsgebieden in het waterschap Hunze en Aa's in de uitwerking van het Provinciaal Omgevingsplan Groningen”, 14 december 2005.

⁴ In de SMB (en in de notitie reikwijdte en detailniveau) wordt onderscheid gemaakt tussen bergingsgebieden en noodbergingsgebieden. Bergingsgebieden behoren tot het reguliere watersysteem en worden gemiddeld meer dan 1/100 jaar ingezet. Noodbergingsgebieden behoren tot de noodmaatregelen en worden 1/100 jaar of minder vaak ingezet.

voor locaties voor (nood)waterberging in het stroomgebied van de Westerwoldse Aa volgt.

In de notitie reikwijdte en detailniveau is opgenomen op grond van welke criteria potentieel geschikte locaties voor de vervangende (nood)waterberging zijn geselecteerd. Geef in het MER een nadere onderbouwing van dit nieuwe selectieproces op basis van de genoemde criteria.

Geef op basis van een beschrijving van het watersysteem in het stroomgebied van de Westerwoldse Aa inzicht in de behoefte aan waterberging en noodwaterberging in dit specifieke stroomgebied, waarbij wordt aangegeven:

- voor welk gebied de (nood)berging bedoeld is;
- welk volume gerealiseerd moet worden;
- welke frequentie van inundatie, (maximale) inundatieduur en hoogte van de waterkolom zijn voorzien.

De beoogde nieuwe locaties voor (nood)waterberging – Hamdijk en de Bovenlanden – zijn mede geselecteerd omdat de aanwijzing van deze gebieden de mogelijkheid biedt om de robuuste ecologische verbindingszone langs de Westerwoldse Aa te verbeteren. Beschrijf in het MER de achtergrond van deze ecologische verbinding en de beoogde natuurdoelen.

2.2 Beleidskader

Geef kort aan welke randvoorwaarden en uitgangspunten gelden bij dit voorplan. Verwijs hierbij naar de beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd. Het overnemen en indien nodig actualiseren van hoofdstuk 2 van de SMB volstaat hiervoor. Besteed daarnaast aandacht aan de beschrijving van doelen (goed ecologisch potentieel) en maatregelen voor het waterlichaam van de Westerwoldse Aa ten behoeve van de invulling van de Kaderrichtlijn Water. Beschrijf ook het provinciaal beleid ten aanzien van robuuste verbindingszones, benoem ambitieniveau en doelsoorten en de daaruit voortvloeiende eisen voor de inrichting en het gebruik als (nood)bergingsgebied van stapstenen.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN VARIANTEN

In de notitie reikwijdte en detailniveau is het zoekgebied voor de vervangende locaties voor waterberging aangegeven. Het gebied “de Bovenlanden” is in de POP-uitwerking reeds aangewezen als noodbergingsgebied. Het aangrenzende gebied “Hamdijk” is niet eerder aangewezen. Verder staat in de notitie reikwijdte en detailniveau dat een deel van het beoogde waterbergingsgebied bij de Hamdijk de functie noodberging moet krijgen als compensatie voor de oorspronkelijke functie noodberging van de Bovenlanden.

Omdat selectie van geschikte locaties al in het kader van de SMB en de notitie reikwijdte en detailniveau heeft plaatsgevonden zullen in het MER geen locatiealternatieven worden onderzocht. Voor de beoogde locaties zijn wel verschillende begrenzingsvarianten mogelijk.

Geef in het MER per variant de begrenzing van het beoogde gebied, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen waterbergingsgebied en noodwaterbergingsgebied. Geef verder in het MER voor de verschillende varianten aan:

- welke inrichtings- en beheersmaatregelen noodzakelijk zijn, niet alleen vanuit de bergingsfunctie maar ook vanuit de voorgestane natuurfunctie (natuurdoelen);⁵
- hoeveel peilstijging en welke waterkwaliteit kan worden verwacht;
- de wijze waarop de inlaat van water in de (nood)bergingsgebieden plaats zal vinden en eventuele fasering daarbij;
- op welke wijze de afwatering van het geborgen water op het boezemwater wordt gerealiseerd en welke hydrologische en ecologische uitgangspunten daarbij worden gehanteerd.

Referentiesituatie

In §6.2 van de notitie reikwijdte en detailniveau is aangegeven dat de huidige situatie wordt aangehouden als referentiesituatie. Hoewel het methodisch juist is om uit te gaan van de autonome ontwikkeling⁶, stemt de Commissie ermee in dat de huidige situatie als referentie gehanteerd wordt, omdat het de bedoeling is de inrichting reeds voor 2010 gerealiseerd te hebben. Vergelijk de varianten in het MER met deze referentiesituatie.

4. MILIEUASPECTEN

In de notitie reikwijdte en detailniveau wordt voorgesteld om voor de beoordeling van milieueffecten uit te gaan van dezelfde beoordelingsmethodiek als in de SMB voor de POP-uitwerking is gebruikt. De Commissie kan zich vinden in deze werkwijze. In de volgende paragrafen geeft de Commissie enkele aanbevelingen, aanvullend op de notitie reikwijdte en detailniveau.

4.1 Bodem en Water

Beschrijf de toekomstige waterkwaliteit van de Westerwoldse Aa, waarbij uitgegaan kan worden van het bereiken van het goed ecologisch potentieel (GEP) volgens de Kaderrichtlijn Water. Beschrijf de inundatieduur en -frequentie en de hoogte van de waterkolom en geef aan wanneer en in welke mate deze aspecten een versturende werking kunnen hebben op het landgebruik en de natuurontwikkeling. Geef aan in hoeverre de afzetting van slib en daaraan gebonden voedingsstoffen een probleem kan vormen bij inundatie. Geef ook aan in hoeverre fosfaatmobilisatie en sulfidotoxiciteit bij inundatie een probleem kunnen vormen. Neem daarbij zowel de (chemische) samenstelling van water als bodem in beschouwing.

Beschrijf voor zover bovenstaande aspecten relevant zijn de mogelijke mitigerende maatregelen.

4.2 Natuur

Met de realisatie van het voornemen wordt beoogd een bijdrage te leveren aan de robuuste ecologische verbinding tussen Midden-Groningen en Duitsland

---

⁵ Voor de natuur (zowel flora als fauna) is bijvoorbeeld relevant dat de inundatieduur niet te lang is en plaatsvindt in winter en vroege voorjaar. In deze periode hebben regelmatige inundaties van korte duur in het algemeen een zeer beperkte invloed.

⁶ Onder autonome ontwikkeling wordt verstaan huidige activiteiten en nieuwe activiteiten waarover reeds een besluit is genomen.

en langs de Westerwoldse Aa. Geef in het MER aan hoe het voornemen past in de doelstellingen voor deze verbindingzone en mogelijke synergie door de combinatie met waterberging. Beschrijf per variant de effecten op het functioneren van de verbindingzone. Geef in het MER navolgbaar en gemotiveerd aan of het voornemen gevolgen zou kunnen hebben voor beschermde natuurgebieden. In de notitie reikwijdte en detailniveau zijn voor de effectbeschrijving meerdere aspecten genoemd. De Commissie adviseert ook in te gaan op mogelijke effecten op de fauna.⁷

Beschrijf in het MER de actuele en te ontwikkelen natuurwaarden die in het plangebied voorkomen. Benoem de doelsoorten die door de voorgenoemde activiteit worden beïnvloed en beschrijf de effecten op deze soorten kwalitatief. Ga na of voor het voornemen een ontheffing van de minister van LNV vereist is op grond van artikel 75 van de Flora en faunawet. Indien die vereist is, motiveer dan in het MER op grond waarvan verondersteld wordt dat ontheffing verleend zal worden.

4.3 Landschap en cultuurhistorie

Beschrijf waar relevant de aardkundige waarden en cultuurhistorische (waaronder archeologische) waarden en verwachtingswaarden, met speciale aandacht voor de historische ontwikkeling van het gebied (inpolderings- en ontginningsgeschiedenis, landgebruik en bevoeiing, verdedigingswerken en leidijken). Geef aan welke bronnen daarbij zijn gebruikt. Beschrijf de mogelijke effecten van de ingrepen op deze waarden en geef aan hoe negatieve effecten voorkomen kunnen worden danwel hoe de inrichting kan bijdragen aan herstel en versterking van deze waarden.

Geef daarnaast aan op welke wijze cultuurhistorische, aardkundige en/of landschappelijke elementen (m.n. dijken) zullen worden ingepast in het voornemen en bij welke fase in de historische ontwikkeling van het gebied wordt aangesloten.

4.4 Overige aspecten

Beschrijf in hoeverre woningen voorkomen binnen de (nood)bergingsgebieden en met welke maatregelen nadelige effecten daarop voorkomen kunnen worden.

Geef aan welke infrastructuur in het plangebied voorkomt in de vorm van wegen, kabels en leidingen en in hoeverre die gevolgen hebben voor het plan.

---

⁷ In een studie van de STOWA (Kennisoverzicht ten behoeve van regionale waterbeheerders: Waterberging en Natuur. STOWA 2004-16) wordt een recent overzicht gegeven van relevante ecologische gevolgen van inundaties. Dit geeft een actueel beeld van recente wetenschappelijke inzichten dan die zijn gebruikt bij de SMB "Aanwijzing waterbergingsgebieden". Zie ook: Overstroming en vegetatie, vergelijkend onderzoek in vijf beekdalallocaties, J. Runhaar en P.C. Jansen, Alterra-rapport 1079, Wageningen 2004.

5. OVERIGE ONDERDELEN VAN HET MER

5.1 Vorm en presentatie

Gebruik het plan-MER om de kennis en inzichten die in de voorgaande fasen zijn verzameld inzichtelijk samen te vatten.

Gebruik in het plan-MER recent kaartmateriaal (met legenda), dat de teksten inzichtelijk maakt en verduidelijkt. Neem tenminste één kaart op met daarop alle gebruikte topografische aanduidingen.

Gezien de problematiek en aard van het gebied beveelt de Commissie aan een kort en bondig MER te schrijven. Stel een publieksvriendelijke samenvatting op waarin de belangrijkste keuzemogelijkheden met hun beoordelingen overzichtelijk staan weergegeven en die zelfstandig leesbaar is.

5.2 Evaluatieprogramma

De Commissie stelt voor om bij de vaststelling van de partiële herziening van het POP aan te geven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat in het MER al een aanzet tot een programma voor dit onderzoek gegeven wordt. De Commissie adviseert om in het evaluatieprogramma monitoring op te nemen van inundatiefrequentie, -tijdstip en -duur, slibafzetting, waterkwaliteit in de boezem en vegetatieontwikkeling.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van Groningen

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van Groningen

Besluit: Partiële herziening van het provinciaal omgevingsplan (POP) Groningen

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: geen

Activiteit: de provincie Groningen heeft het voornemen een locatie langs de benedenloop van de Westervoldse Aa aan te wijzen voor waterberging, als onderdeel van het waterbergingsgebied Binnen-Aa. Voor de besluitvorming wordt de plan-m.e.r.-procedure gevolgd.

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Startdocument plan-MER Aanpassing waterbergingsgebieden Binnen Aa (benedenloop Westervoldse Aa), Grontmij, 12 december 2007;
- Milieurapport Strategische Milieubeoordeling “De aanwijzing van bergingsgebieden en noodbergingsgebieden in het waterschap Hunze en Aa’s in de uitwerking van het Provinciaal Omgevingsplan Groningen”, 14 december 2005;
- Effecten van waterberging op de ontwikkeling van natuurwaarden; Oranjewoud i.o.v. Werkgroep ecologische effecten waterberging, juni 2002;
- Landbouwkundige effecten waterberging; DLV i.o.v. Provincie Drenthe, december 2002;
- Diverse achtergrondrapporten.

In deze fase van de procedure heeft geen inspraak plaatsgevonden.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in: Dagblad van het Noorden, editie Oost

advies aanvraag: 14 december 2007

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 28 januari 2008

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de notitie reikwijdte en detailniveau als uitgangspunt. Dat wil zeggen dat dit advies **niet** zelfstandig leesbaar is, maar in combinatie met de notitie reikwijdte en detailniveau moet worden gelezen.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

dr. F.H. Everts

drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter)

ir. R.F. de Vries

drs. P.J. Jongejans (werkgroepsecretaris)

Advies over de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectrapport Aanpassing waterbergingsgebied Binnen Aa (benedenloop Westerwoldse Aa)

Gedeputeerde Staten van Groningen hebben in 2005 een uitwerking van het Provinciaal Omgevingsplan (POP) vastgesteld, waarin locaties voor (nood)waterbering zijn aangegeven in het beheersgebied van het waterschap Hunze en Aa's. Een van de aangewezen locaties hiervoor was het gebied Binnen-Aa. Omdat een deel van de benodigde grond niet op korte termijn vrijwillig kan worden verworven is de provincie Groningen van plan daarvoor een vervangend waterbergingsgebied aan te wijzen. Hiervoor wordt een partiële herziening van het POP opgesteld. Ten behoeve van besluitvorming over deze herziening wordt een plan-m.e.r.-procedure gevolgd.

ISBN: 978-90-421-2256-7